

ОЦІНКА ВПЛИВУ ТЕЛЕБАЧЕННЯ НА СОЦІАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ ЛЮДЕЙ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення питань проблем впливу телебачення на психіку й поведінку людини. Запропоновано рекомендації телеглядачам. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, телебачення..

Abstract

The results of the research are presented in the article aimed at solving the problems of the influence of television on the psyche and human behavior. Recommendations are offered to viewers. Student assessment and their recommendations are taken into account. Counts grade students and their recommendations.

Keywords: sociology, television.

В умовах практично безмежної любові до телебачення можна сказати, що більша половина людства мають певні психологічні проблеми. Дослідники експериментально довели, що відеосюжети й теленовини, в яких показують страшні події, спричиняють довготривалий негативний вплив на психологічний стан людини. За словами вчених, негативні новини викликають колективну психологічну травму.

При цьому Коен Сільвестр – керівник наукової групи, що проводила дослідження, відмічає, що цензура в ЗМІ буде зайвою.

Кандидат медичних наук, Ігор Янушев говорить, що у телевізора є зворотній бік і він не такий привабливий як здається. У людей, які весь час дивляться агресивні сюжети по телебаченню і у самих розвивається агресія, при чому не віртуальна, а реальна. Багато вбивств було «підглянуто» із бойовиків та фільмів жахів.

Вчені наголошують, що дітей віком до двох-трьох років взагалі не рекомендовано підпускати до телевізора. Для дитини рух є природним станом організму, а під час перегляду мультфільмів м'язова система знаходиться в статичному стані. Від цього з'являються м'язові болі, дитина ризикує здоров'ям осанки і нормальним розвитком кісткової системи. Іншим негативним наслідком затяжного перегляду телебачення є можливий стан збудження та роздратованості. Так, нервова система збалансовує бездіяльність підвищеною активністю. Або навпаки, після затяжних телесеансів у дитини призупинені реакції – це пов'язано зі зміною стану, трансом.

Актуальність дослідження даної проблеми полягає в тому, що необхідно дослідити, яку роль відіграє телебачення в оточуючому середовищі. За результатами дослідження можна буде зробити висновки, наскільки гостро стоїть проблема і запропонувати шляхи вирішення або покращення ситуації щодо негативного впливу телебачення на людей. Регулярний перегляд телебачення істотно впливає на думку людини та її світосприйняття. За допомогою подібного проведення часу можна і досить позитивно вплинути на людство, але, на жаль, на сьогоднішній день, ситуація є досить плачевною, адже більшість телепрограм спрямовані на те, аби задовольнити потреби у розвагах, вплинути необхідним для певної групи людей чином на телеглядачів. Чим більше досліджень провести (як масштабних, так і зовсім невеликих), тим краще можна буде зрозуміти ситуацію, яка є на сьогоднішній день.

Широке поширення відео- й телепрограм із сюжетами насильства й захоплення ними людей викликають гостру критику соціологів, педагогів, психологів, які вважають, що сцени насильства на екрані й фільми жахів роблять молодь більш агресивною й жорстокою. Так, статистика повідомляє, що в найбільш популярних телевізійних програмах на годину трансляції припадає в середньому біля

дев'яти актів фізичної і восьми актів вербальної агресії. У середньостатистичній американській сім'ї телевізор працює до семи годин на день: на кожного члена сім'ї в середньому припадає по чотири години. Жінки проводять перед телевізором більше часу, ніж чоловіки, дошкільнята і пенсіонери – більше школярів і працюючих, а менш освічені більше тих, хто має вищу освіту. Тому не випадково ця тема являє собою інтерес для соціологічної науки й має високу соціальну значимість, привертаючи до себе все більшу увагу дослідників.

У ході вивчення проблеми впливу телебачення на формування агресивної поведінки людини Дроздовим О.Ю. наприкінці 1990-х років було встановлено, що український глядач на своєму телеекрані бачить сцени агресії в середньому раз на кожні 6 хвилин, а в період з 19.00 до 23.00, коли біля екрану збирається найбільша глядацька аудиторія, цей умовний інтервал збільшується до 12 хвилин.

Велика кількість даних підтверджує те, наскільки руйнівно впливає телебачення на свідомість і поведінку людини. Так, компаніїю «Mediascope» у результаті аналізу сітки мовлення було встановлено, що 60% програм містили сцени насильства (1998). Максимальна кількість актів агресії спостерігається в період з 18.00 до 20.00 (Федоров, 2004; Gerbner et al., 1986). Тривалість середньостатистичної сцени насильства становить близько 5-7 хвилин. До 18-річного віку американська дитина стає свідком 180 тисяч актів насильства на екрані, з них приблизно 80 тисяч становлять убивства.

Відповідно до заяви «Італійського національного інституту здоров'я» часто італійські підлітки починають палити цигарки, щоб наслідувати акторам і зіркам телебачення. Експерти заявляють, що італійські телеканали Rai, Mediaset, La7 й MTV показують людину, що палить, кожні 32 хвилини. Причому більшість випадків паління асоціюється з позитивним героєм, переможцем. Відповідно до досліджень, проведених у США, 38% американських підлітків почали палити, копіюючи телевізійних героїв. Результати досліджень WisdomWorks Ministries показали, що 41% американських підлітків або читали, або дивилися історії про Гаррі Поттера. В результаті цього 12% з них серйозно зацікавилися чаклунством, а 66% опитаних брали участь у різних окультних ритуалах. Провівши дослідження, телеканалом новин 24, було виявлено, що кожен десятий українець — 12% — готовий відмовитись від перегляду телебачення.

Тотальна більшість наших громадян — затяті послідовники "ящика". 70% опитаних відповіли, що ніколи не припинять дивитися телевізор.

Впродовж тижня середньостатистичний українець виділяє на перегляд телебачення майже 40 годин.

Більше 6-ти годин співвітчизники витрачають на перегляд фільмів, серіалів та розважальних програм

Варто пам'ятати те, що в сучасних умовах засоби масової інформації це необхідна і невід'ємна умова отримання й засвоєння досвіду. Вони висвітлюють актуальні суспільні проблеми й тим самим впливають на думку та поведінку людей як у суспільстві, так й індивідуально. Активна роль телебачення пов'язана з його впливом на різні етапи й сторони інформаційного процесу в суспільстві, але потік інформації в сучасному світі настільки різноманітний і суперечливий, що самостійно розібратися в ньому не в змозі ні окрема людина, ні навіть група фахівців. Безконтрольне перебування частини молодих людей перед телевізором, «всєдність» або, навпроти, спрямованість їх інтересів тільки на розважальні програми ведуть до пасивного та бездумного сприйняття телепередач. Пасивні ж молоді люди стають ще більш пасивнішими, коли „спілкування” з телевізором хаотичне й не вибіркове. Такі люди стають так званими «телеманами».

Таким чином, можна зробити висновок, що телебачення займає не останнє місце у формуванні особистості та її світосприйняття. Переважна більшість людей вірить у те, що почують та побачать по телевізору, а це є поганою тенденцією. Необхідно запропонувати шляхи вирішення даної проблеми для того, аби населення як окремого регіону, так і всього світу в цілому могло краще сприймати дійсність відфільтровуючи те, що не відповідає такій.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти третього курсу факультету ІТКІ кафедри КН Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 39 осіб, з яких 10 жіночої статі та 29 чоловічої, віком від 18 до 23 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення представників студентів ВНТУ до ролі й впливу телебачення на життя людини.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти ВНТУ до впливу телебачення на свідомість людини, його негативні наслідки та виявити, яке місце посідає телебачення у повсякденному житті даної категорії населення.

Завдання соціологічного дослідження:

1. З'ясувати актуальність вивчення проблем впливу телебачення на людину.
2. Виявити рівень активної участі телебачення в повсякденному житті студентів.
3. З'ясувати ставлення студентів до маніпулятивної складової телеканалів.
4. З'ясувати, чи піддавалися опитувані впливу телереклам та телепередач.
5. Виявити, програми, яким надають перевагу студенти.
6. Виявити, яку роль відіграє телебачення у формуванні культури повсякденності студентів.
7. Розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого висувається гіпотеза, що більшість респондентів мало цікавиться проблемою негативного впливу телебачення та його наслідків на світосприйняття індивіда, або взагалі не задумуються про проблему як таку.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 39 осіб. Серед них 29 осіб (74%) - представники чоловічої статі і 10 (26%) - представниці жіночої статі віком 18-23 років, при чому 26 осіб неодружені (67%), 11 осіб зустрічаються (28%) та дві особи одружені (5%). 36 осіб проживають у місті (92%) та у селі 3 особи (8%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати: На питання «Як Ви думаєте, наскільки телебачення впливає на Вас?» опитані відповіли таким чином: дуже впливає дали відповідь 3 людини (8%), не надто впливає – 4 людини (10%), важко сказати – 10 осіб (26%), майже не впливає – 15 осіб (38%), не впливає – 7 осіб (18%). Середнє значення – 2,51. Це свідчить про те, що загалом опитані не дуже легко піддаються впливу телебачення і намагаються відфільтрувати потік інформації.

На питання «Чи може перегляд телепередач якимось відобразитися на Вашому настрої?» голоси розділися майже однаково: перегляд телебачення покращує настрій 12-ти особам (що складає 31%), погано впливає на настрій 11-ти особам (28%), ніяк не впливає на настрій 16-ти особам (41%). З такого розподілу голосів можна зробити висновок, що на більшу половину респондентів телебачення піддається впливу телебачення з емоційної точки зору.

На питання «На що Ви готові замінити час, проведений за переглядом телебачення?» відповіді були такими: 11 осіб (27,5%) готові замінити час, проведений за переглядом телебачення на причитання книг, 23 особи (57,5%) на прогулянку з друзями, 20 осіб (50%) на спілкування з рідними, 13 осіб (32,5%) на комп'ютер, на інше дві особи (5%) і ніхто не стверджував те, що не може замінити час за телевизором на щось інше.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого висувається гіпотеза, що більшість респондентів мало цікавиться проблемою негативного впливу телебачення та його наслідків на світосприйняття індивіда, або взагалі не задумуються про проблему як таку.

Наша гіпотеза про те, що більшість респондентів мало цікавиться проблемою негативного впливу телебачення та його наслідків частково спростована, так як 72,15% не вважають телебачення невід'ємною частиною свого життя. 67% опитаних згодні з тим, що перегляд передач, де є насильство, кровопролиття негативно впливає на психіку людини. 80 % опитаних не завжди вірять у те, що чують під час перегляду телебачення.

Практичні рекомендації:

1. Намагатися проводити менше часу за переглядом телебачення, замінюючи його на саморозвиток (читання, відвідування мовленнєвих курсів, заняття спортом, інтелектуальні ігри).
2. Не вірити сліпо у почуту інформацію, а шукати їй підтвердження реальними фактами.
3. Замінити перегляд розважальних каналів на канали розвиваючого характеру (наукового спрямування).

Отже, в ході проведення даного соціологічного дослідження було проведено аналітичний аналіз проблеми, визначено основні проблемні ситуації з теми дослідження. Було з'ясовано, як ставляться студенти ВНТУ до впливу телебачення на свідомість людини, його негативні наслідки та виявити, яке місце посідає телебачення у повсякденному житті даної категорії населення. Виявити рівень активної участі телебачення в повсякденному житті студентів.

Було з'ясовано, чи піддавалися опитувані впливу телереклам та телепередач. Виявлено, програми, яким надають перевагу студенти й яку роль відіграє телебачення у формуванні культури повсякденності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВШ». – 2011. – №1. – С.16-20.
2. Тарасов К.А. К поискам выхода из ловушки экранного насилия // Мир психологии, 2000. №2. С. 118 – 127.
3. Слободянюк А.В. З досвіду використання сучасних інформаційних технологій у процесі викладання соціологічних дисциплін / А.В.Слободянюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2007. – Вип. 14. – С.415-419.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Решетник Вікторія Романівна - студентка групи Ікн-14б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

Reshetnyk Viktoria R. - student, faculty of information technology and computer engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.